

**CONCURSUL NAȚIONAL
pentru elevii din mediul rural
UNIVERSUL CUNOAȘTERII PRIN LECTURĂ
Etapa județeană – 10 mai 2025
Clasa a V-a**

- **Timpul de lucru: 2 ore.**
- **Toate subiectele sunt obligatorii. Toate subiectele vor fi redactate pe foaia de concurs.**
- **Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Punctaj maxim: 100 de puncte**

PARTEA I – 20 de puncte

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă sarcinile de lucru!

Scriitorii sunt aleși de Dumnezeu ca să mângâie oamenii cu graiuri noi și cu povestiri frumoase și ca să le facă viața mai dulce și mulțumirile mai adânci. (...)

Un povestitor din acele vremuri, de care vorbim, era foarte trist în povestirile lui și furtunos și jalnic în toate cântecele de dragoste și ospăț. O umbră se lăsa peste el și ascultători, pe dată ce povestea, iar dacă începea să cânte, se înnopta ca de ploaie. (...)

- „De ce-oi fi eu mereu mâhnit?” s-a întrebat odată Iosif, răzimat, într-o pădure, și ascultând glasul codrului clocotitor, cu fluier și vuiete line. „De ce sunt eu numai în durere și îngrijorare, iar copacii și cerul și lumina și găteliile mari ale lumii sunt atât de ademenitoare și de fermecate?”

Și cum sta el și se iscodea, parcă amărât și de scripca lui, spânzurată de ramuri, cu picioarele la bărbie, cuprinse în brațe, i se păru că aude un murmur printre mesteacăanii albi, de-a lungul plocatorilor* așezate unele peste altele.

Își deschise ochii. Credea că visează. În fața lui, venea spre el un convoi ciudat. O domniță mică, înaltă de o șchioapă, se uita în sus și zâmbea, cu bunăvoință. Purta rochie lungă de horbote** subțiri de argint, cu o coadă făcută parcă într-adins, ca să o silească a pași încet. Se oprise puțin, pentru că își pierduse una din cizmele de aur, cu care o încălțau, acum îngenuncheați și zoriți, zece cărăbuși negricioși, ajutați de zece viespi ca sulfina. În fața Domniței, pe măsură ce făcea un pas, cincizeci de meșteri păianjeni, împărecheați cu cincizeci de fluturi, urzeau covorul împărătesc al păinjenishului alb, încrucișat cu borangicul galben. O mie de greieri, aplecați pe cimpoaie, însoțeau în rânduri alaiul, iar furnicile negre, înaintea țesătorilor, netezeau drum, acoperindu-l cu pături moi de pământ cernut. (...)

Domnița veni până-n dreptul ciubotelor lui.

- Cu toate că străbați pădurile mele din copilărie, tu nu ai auzit de mine niciodată, zise păpușa. Eu sunt Domnița Pulheria, aceea care face frumoase lucrurile urâte. Am venit să te întreb și eu: de ce numai plângi și de ce numai suferi?... Nici tu nu știi, bietule Iosife! Uite, ți-am adus o oglindă. E oglinda descântată a bătrânilor cântăreți și a sfinților apostoli. Unii o pierd și oglinda rămâne pierdută. Alții o găsesc și acelora le-o dau. Te poți vedea într-însa întreg, dar mai poți vedea și printr-însa, ca printr-o sticlă de cleștar. Pune-o la ochi și nu te mândri de ce-ai văzut...

Iosif văzu și nu putu să spuie nimic în aiureala ochilor lui luminați de beția cerească. Fața i s-a înseninat întinerită. În suflet i se desluși întâia oară șoptirea fântânii săritoare a bucuriei.

- Vezi? Și-a zis. Eu cercetam până acum înlăuntrul lucrurilor și mintea nu mi-a dat niciun răspuns. Acum văd lucrurile pe dinafară, așa cum sunt.

Și Iosif găsi o rostire nouă în graiul viorii lui. Puse oglinda rece în sân și porni către sat. Era în ziua Paștilor și sătenii, în straie albe, aflaseră minunea și-l așteptau, ghicindu-l după sunetul viorii ce se apropia de biserica Sfintei Fecioare.

- De aci înainte, Iosife, ai să ne iubești și ai să ne dezmierzi, a strigat la el, din ușa cârciumii, văcarul. Șezi colea și cântă...

(Tudor Arghezi, *Domnița Pulheria* în volumul *Cartea cu jucării*)

**plocat* – cuvertură, învelitoare

***horbotă* – dantelă

1. Identifică, în text, două cuvinte din câmpul lexical al insectelor. **4p**

2. Menționează, într-un enunț, două sentimente la care se face referire în text. **4p**

3. Aranjează enunțurile următoare în ordinea apariției ideilor în fragment.

a) *Iosif găsește o nouă rostire în graiul viorii sale.*

b) *Domnița Pulheria îi dăruiește o oglindă.*

c) *Iosif se întreabă de ce este mereu mâhnit.*

d) *Un convoi ciudat se apropie de povestitor.* **4p**

4. Transcrie o secvență, din text, în care este descrisă Domnița Pulheria. **4p**

5. Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, ce schimbare are loc în sufletul lui Iosif după întâlnirea cu Pulheria, valorificând informațiile din textul-suport. **4p**

PARTEA A II -A– 20 de puncte

Citește cu atenție textul următor, apoi rezolvă sarcinile de lucru!

Adept al scrisului de mână și colecționar desăvârșit de stilouri, Petre Crăciun nu este numai scriitor de cărți pentru copii, ci și directorul editurii Zorio și președintele Filialei București de Literatură pentru Copii și Tineret al Uniunii Scriitorilor din România.

De unde vă vin ideile, inspirația?

De peste tot, de regulă din tăcerile mele sau din observațiile asupra unor întâmplări sau situații. Mi s-a întâmplat, dar nu foarte des, să visez idei de povești. În astfel de situații, primul lucru pe care îl fac este să mă grăbesc pentru a nota ideea care altfel poate fugi. Să știți că ideile sunt ca niște copii răsfățați puțin. Dacă nu le acorzi atenția pe care o merită (și chiar o merită!), atunci fug în altă parte. Cine știe unde?

În întâlnirile cu copii obișnuiesc să le spun că toți avem „receptori de idei de poveste” pe corp. Ne naștem cu ei, dar nu știm asta și, uneori, nu îi folosim deloc. Acești receptori, dacă sunt puși la treabă, cum este cazul meu și al celor care scriu povești, se dezvoltă și captează tot mai multe idei care, altminteri, plutesc prin univers așteptând să fie „pescuite” și utilizate în procesul de creație. Copiii sunt uimiți aflând că și ei au astfel de receptori, pe care îi pot folosi oricând. Totul este să nu-i lași să se usuce.

Care e ingredientul necesar pentru ca o poveste să fie bună?

O poveste trebuie să fie în primul rând originală. Trebuie să fie povestea ta, altminteri nu este nici moral, nici interesant pentru copii. Poți avea surpriza să spuni: „dar pe asta o știu deja...”. Apoi trebuie să fie spectaculoasă, să îl surprindă pe copil, să îl pună pe gânduri. Eu am un basm care se numește „Țara balaurului beteag”. Imediat apare întrebarea: „cum adică, balaurul poate fi beteag?”. După aceea vin alte întrebări: de ce era așa, ce s-a întâmplat cu el ș.a. Am altă poveste care se numește „Zmeul fără carte”, adică analfabet. Îi șochează pe copii să audă că până și zmeii trebuie să meargă la școală, măcar pentru a învăța să scrie și să citească.

(Interviu cu un scriitor de cărți pentru copii... Petre Crăciun, <https://copiibjc.bjc.ro/?p=19927>)

1. Transcrie, din textul dat, două verbe la infinitiv. 4p
2. Precizează două trăsături ale textului nonliterar existente în fragment. 4p
3. Menționează, într-un enunț, de ce este important ca o poveste să fie originală. 4p
4. Scrie, pe foaia de concurs, varianta care conține informația corectă, conform textului dat: 4p
 - a) *Ideile pentru povești nu pot fi „pescuite” din univers.*
 - b) *Inspirația pentru povești poate apărea din diverse surse, inclusiv din tăceri și observații.*
 - c) *Petre Crăciun este pasionat de colecționarea de mașini de scris.*
5. Explică, în minimum 30 de cuvinte, ce vrea să spună Petre Crăciun când afirmă că *toți avem* 4p
„receptori de idei de poveste” pe corp.

PARTEA A III -A– 50 de puncte

1. Ordonează alfabetic cuvintele din al doilea text: *scrie, stilouri, scriitor, situații, spectaculoasă*. 5p
2. Numește, într-un enunț, un element comun de conținut identificat în cele două texte. 5p
3. Alcătuieste un enunț în care să existe un adjectiv la gradul superlativ absolut de superioritate, prin care să precizezi o trăsătură a lui Iosif. 5p
4. Explică, în minimum 30 de cuvinte, înțelesul secvenței: *Scriitorii sunt aleși de Dumnezeu ca să mângâie oamenii cu graiuri noi și cu povestiri frumoase și ca să le facă viața mai dulce și mulțumiile mai adânci*. 5p
5. Construiește un dialog, de 5 – 8 replici, dintre un elev și un scriitor care discută despre rolul poveștilor în educarea copiilor. 15p
6. Redactează o compunere narativă, de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți o întâmplare petrecută în timpul unei călătorii în *Țara Poveștilor*. 15p

Notă: În cazul cerințelor care solicită formularea răspunsurilor sub formă de enunț sau de text, se vor puncta conținutul și redactarea răspunsului (registrul de comunicare; stilul și vocabularul adecvate; coerența textului; respectarea normelor de ortografie și de punctuație).